

ЕЛИН ПЕЛИН - „МЕЧТАТЕЛИ”

(анализ)

Странно е щастието на Елин-Пелиновия герой. В един друг, нереален свят е радостта от човешкото съществуване. Към него се стремят и двамата герои на Елин Пелин - селският доктор, чичо Горан, и циганчето Рустем - от разказа „Мечтатели”. Всеки търси лек за страданията на душата си сред красивия свят на природата. А тя обещава щастие с окъпания от слънце летен ден: „Обширните ливади, обрасли в буйна трева, се смееха под слънцето, щурците сговорно, усърдно и празнично свиреха. Реката, разгалена от слънцето и поздравлявана от редното ширине, течеше тихо и бавно, ласкаеше златния пясък по брега и от време на време подписнуваше леко, сякаш въздихваше. И тревите, и цветята наоколо посягаха към нейното освежително дишане.”

Природата е не само декор и естествена художествена среда за разгръщане на повествователното действие, но и активно действащо лице със свой живот със свое дишане в разказа на Елин Пелин. Тя е онзи допълнителен художествен поглед, който разкрива невидимото, твърде често скрито в човешката душа.

Мечтата за щастие тревожи, изпълва с безпокойство двамата герои. Те бягат от действителността и търсят покой за душите си сред приказната красота на природата, разцъфтяла за живот и обещаваща щастие. Сякаш мечтата им се е сбъднала и те се намират в красив, неземен свят. Усмивката не слиза от лицето на Рустем. Той е част от виталния свят на природата: „Той стоеше на брега лек като вятър, приличен на някое водно насекомо, готово да заиграе по шаварлака. Черните му очи гледаха издълбоко като издъно и в тях гореше някаква далечна мечта.”

Щастието и за тези Елин-Пелинови герои е далечно и чуждо, странно отдалечено от душите им. Те се стремят към него, но винаги остава потиснатата болка от поредното, изпитано разочарование. Но душите мечтаят и търсят път към приказната, обетована страна на щастието: чичо Горан чрез чудната легенда за бялата кукувица, а Рустем чрез разковничето - любовното биле, което ще отключи сърцето на Акима за неговата обич.

Надеждата е единствено спасение за страдащия човек. Тя ражда мечтата, която изгаря с примамливия си свят съзнанието. Болката „дълбае” душата и страданието „гори” мисълта. А мечтата за щастие остава непостижима и чужда: „Рустем седеше неподвижен ... Очите му блуждаеха в далечината и светеха без поглед. Слънцето прежуряше силно, а реката сякаш беше се спряла под сянката на върбите и не шаваше.”

Природата е в унисон с преживяванията на човека. Говори за тъгата и за странните мечтания на духа. Разкрива невидимото и неуловимото за човешката мисъл, странно отдалечено от действителността. Всеки един от героите е взрян в своята болка, а тя е част от трагичната му мечта. Чичо Горан споделя: „ - Ходя си аз, момче, по полето, лежа по сенките, гледам небесния вие и си мисля: божичко мили, що ми не дадеш ти на мене една способност, хе тъй, каквото кажа - да стане. Света на

рай ще ти обърна аз тебе. Ни болести ще има, ни тегло ще има, ни сиромашия ще има.”

Мечтата за щастие изпълва с болка двамата герои, но душите им натежават от трагична надежда. Тя е въплътена като усетено настроение в природния пейзаж. Той е одухотворен и разкрива трагичната истина за страдащите от ненамерено, а само мечтано щастие - души: „Двамата замълчаха. За миг като че ли всичко утихна. Малко облаче мина под слънцето и изчезна. Наблизо един кълвач удари три пъти вещателно по кората на една стара върба и се потаи.”

Всичко притихва пред болката на душата. Изгарящо е желанието за щастие. То изпепелява духа, както слънцето - „отдавна прескочило зенита си”- сипе жар на земята. Природата се задъхва, а душата сънува своето щастие. Мисълта лети към приказното царство на мечтата, където живее бялата кукувица - предвестница на далечното, почти непостижимо щастие. То е духовното богатство на света, неговото нравствено имане.

Въображението пренася страдалните души на Елин-Пелиновите герои в неземното царство на приказната мечта: „ Още от старо време има скрито едно черковно имане, някъде си, в някоя пещера. Ама какво имане! Триста биволски кожи, пълни със злато ... В тая пещера живее бялата кукувица, благословена от господата с безсмъртие...”

В приказната мечта на чичо Горан болката по несбъднатото щастие се оказва вечна, според легендата - „безсмъртна”. Тя е въплътена в символния образ на бялата кукувица, ненамерила „дом” за своята любовна мъка. Вечна е болката на душата, затова и човешката мечта за щастие е безсмъртна. Тя никога не умира и винаги терзае духа на човека: „Тая бяла кукувица някога била царска дъщеря. Тя се влюбила в най-бедния войник, пазач на царските палати. Баща ѝ се разсърдил и хвърлил войника в огнена пещ. Дъщеря му от скръб се хвърлила при него и изгоряла. Бог превърнал душата ѝ на бяла кукувица.”

Красив символ на човешкото духовно терзание изгражда чрез образа на бялата кукувица Елин Пелин. Щастието е самотната изповед на човека за мечтаната хармония между духовни стремления и реален, твърде често скръбен живот.

Изповядана е болката. Щастието е далечна, скръбна мечта за душите на чичо Горан и Рустем. Вълнението расте. Природата е съпричастна с човешката тъга и в тихия ромон на реката отзвучава приказката за непостигнатото щастие: „Реката тихо и равно шумолеше, сякаш продължаваше чудната приказка. Сърцето на Рустем, развълнувано от подвига на влюбената девойка, биеше неудържимо,”

Разковничето на човешкото щастие така и остава ненамерено, но душите се докосват до приказната красота на мечтата, която ги отнася - поне за миг - далеч от действителността, далеч от реалностите на живота, където приказките се сбъдват.

Елин Пелин забавя действието, не бърза да приключи своя разказ и още веднъж връща героите си към приказното мечтано царство на щастието: „Ако видиш тая кукувица, и паднеш да п се поклониш и викнеш три пъти: Сестрице, бяла кукувице, той те обича още! - тя ще те заведе в пещерата и ще ти предаде скритото имане.”

Всичко е изпълнено с тъга, в която е скрита мечтата за щастие. Душата е притихнала, а природата се е „смълчала” пред неизповедимата болка на сърцето: „Денят бе се смълчал и със спрян дъх се бе заслушал в мечтателната песен на реката. в нейните откъслечни дълбоки въздишки, недомлъвки и томления.”

Елин Пелин се вслушва в мъдрия език на природата и разказва за човека, за неговата болка и тъжна социална съдба.